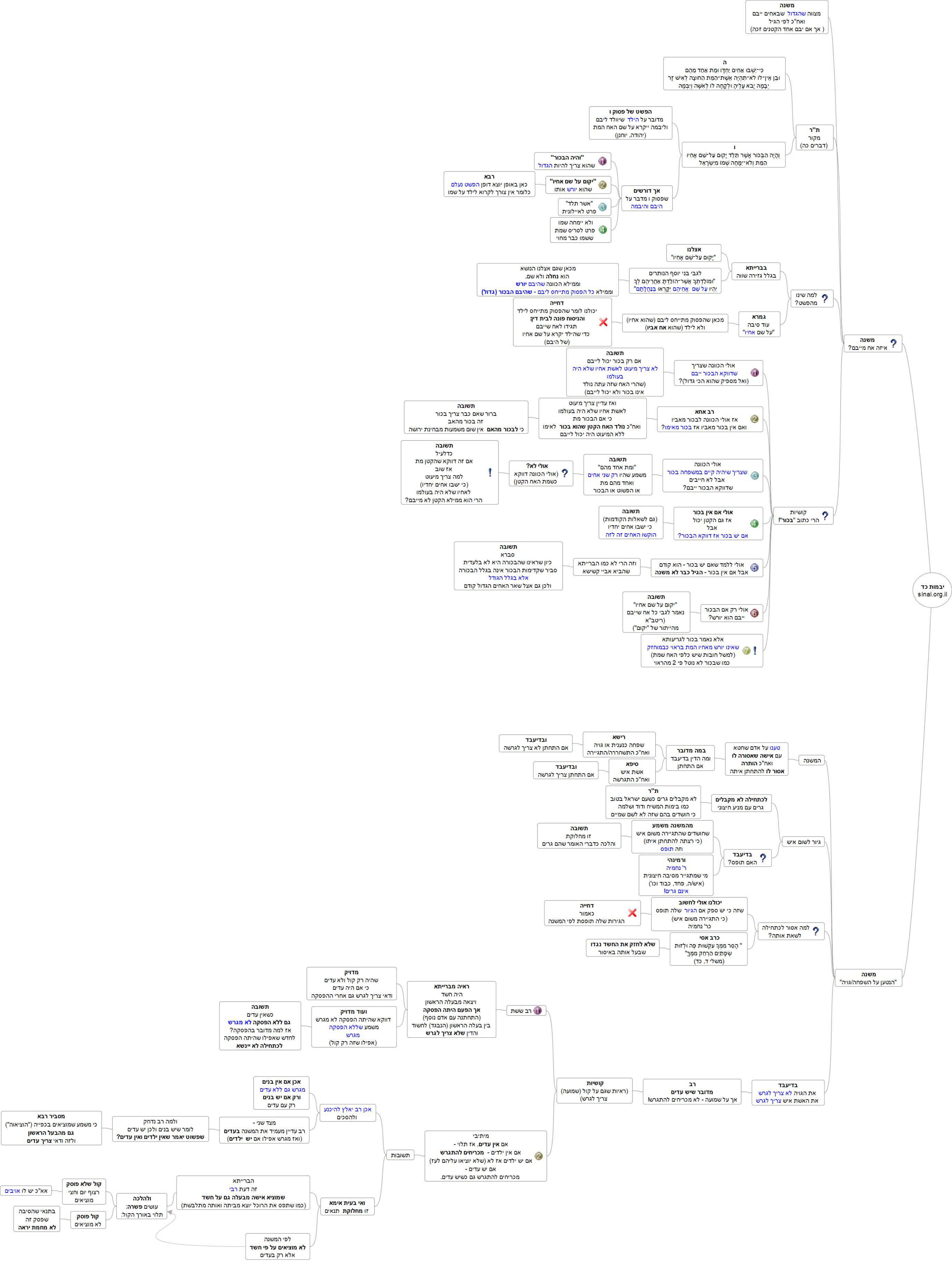

יבמות כד
sinai.org.il

- **משנה** איזה אח מייבם? ?
  - **משנה** מצווה שהגדול שבאחים ייבם ואח"כ לפי הגיל (אך אם יבם אחד הקטנים זכה)
  - **ת"ר** מקור (דברים כה)
    - **ה** כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ
    - **ו** וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל
      - **הפשט של פסוק ו** מדובר על הילד שיוולד ליבם וליבמה ייקרא על שם האח המת (יהודה, יוחנן)
      - **אך דורשים** שפסוק ו מדבר על היבם והיבמה
        - ① **"והיה הבכור"** שהוא צריך להיות הגדול
        - ② **"יקום על שם אחיו"** שהוא יורש אותו
          - **רבא** כאן באופן יוצא דופן הפשט נעלם כלומר אין צורך לקרוא לילד על שמו
        - ③ "אשר תלד" פרט לאיילונית
        - ④ ולא יימחה שמו פרט לסריס שמת ששמו כבר מחוי
  - ? למה שינו מהפשט?
    - **בברייתא** בגלל גזירה שווה
      - **אצלנו** "יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו"
      - לגבי בני יוסף הנותרים "וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר־הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם"
        - מכאן שגם אצלנו הנושא הוא **נחלה** ולא שם, וממילא הכוונה שהיבם **יורש** וממילא כל הפסוק מתייחס ליבם - **שהיבם הבכור (גדול)**
    - **גמרא** עוד סיבה "על שם אחיו"
      - מכאן שהפסוק מתייחס ליבם (שהוא אחיו) ולא לילד (שהוא **אח אביו**)
        - ✗ **דחייה** יכולנו לומר שהפסוק מתייחס לילד **והניסוח פונה לבית דין:** תגידו לאח שייבם כדי שהילד יקרא על שם אחיו (של היבם)
  - ? קושיות הרי כתוב "**בכור**"!
    - ① אולי הכוונה שצריך שדווקא הבכור ייבם (ואל מספיק שהוא הכי גדול)?
      - **תשובה** אם רק בכור יכול לייבם לא צריך מיעוט לאשת אחיו שלא היה בעולמו (שהרי האח שזה עתה נולד אינו בכור ולא יכול לייבם)
    - ② **רב אחא** אז אולי הכוונה לבכור מאביו ואם אין בכור מאביו אז בכור מאימו?
      - ואז עדיין צריך מיעוט לאשת אחיו שלא היה בעולמו כי אם הבכור מת ואח"כ **נולד האח הקטן שהוא בכור** לאימו ללא המיעוט היה יכול לייבם
        - **תשובה** ברור שאם כבר צריך בכור זה בכור מהאב כי **לבכור מהאם** אין שום משמעות מבחינת ירושה
    - ③ אולי הכוונה שצריך שיהיה קיים במשפחה בכור אבל לא חייבים שדווקא הבכור ייבם?
      - **תשובה** "ומת אחד מהם" משמע שהיו רק שני אחים ואחד מהם מת או הפשוט או הבכור
        - ? **אולי לא?** (אולי הכוונה דווקא כשמת האח הקטן)
          - ! **תשובה** כדלעיל אם זה דווקא שהקטן מת אז שוב למה צריך מיעוט (כי ישבו אחים יחדיו) לאחיו שלא היה בעולמו הרי הוא ממילא הקטן לא מייבם?
    - ④ **אולי אם אין בכור** אז גם הקטן יכול אבל אם יש בכור אז דווקא הבכור?
      - **תשובה** (גם לשאלות הקודמות) כי ישבו אחים יחדיו הוקשו האחים זה לזה
    - ⑤ אולי ללמד שאם יש בכור - הוא קודם אבל אם אין בכור - **הגיל כבר לא משנה**
      - וזה הרי לא כמו הברייתא שהביא אביי קששא
        - **תשובה** סברא כיון שראינו שהבכורה היא לא בלעדית סביר שקדימות הבכור אינה בגלל הבכורה אלא בגלל הגודל ולכן גם אצל שאר האחים הגדול קודם
    - ⑥ אולי רק אם הבכור ייבם הוא יורש?
      - **תשובה** "יקום על שם אחיו" נאמר לגבי כל אח שייבם (ריטב"א) מהייתור של "יקום")
    - ! ⑦ אלא נאמר בכור לגריעותא שאינו יורש מאחיו המת בראוי כבמוחזק (למשל חובות שיש כלפי האח שמת) כמו שבכור לא נוטל פי 2 מהראוי
- **משנה** "הנטען על השפחה/גויה"
  - המשנה
    - טענו על אדם שחטא עם **אישה שאסורה לו** ואח"כ **הותרה** **אסור לו** להתחתן איתה
      - **במה מדובר** ומה הדין בדיעבד אם התחתן
        - **רישא** שפחה כנענית או גויה ואח"כ התשחררה/התגיירה
          - **ובדיעבד** אם התחתן לא צריך לגרשה
        - **סיפא** אשת איש ואח"כ התגרשה
          - **ובדיעבד** אם התחתן צריך לגרשה
  - גיור לשום איש
    - **לכתחילה לא מקבלים** גרים עם מניע חיצוני
      - **ת"ר** לא מקבלים גרים כשעם ישראל בטוב כמו בימות המשיח ודוד ושלמה כי חושדים בהם שזה לא לשם שמיים
    - ? **בדיעבד** האם תופס?
      - **מהמשנה משמע** שחושדים שהתגיירה משום איש (כי רצתה להתחתן איתו) וזה תופס
        - **תשובה** זו מחלוקת והלכה כדברי האומר שהם גרים
      - **ורמינהי** ר' נחמיה מי שמתגייר מסיבה חיצונית (איש/ה, פחד, כבוד וכו') אינם גרים!
  - ? למה אסור לכתחילה לשאת אותה?
    - **יכולנו אולי לחשוב** שזה כי יש ספק אם הגיור שלה תופס (כי התגיירה משום איש) כר' נחמיה
      - ✗ **דחייה** כאמור הגירות שלה תופסת לפי המשנה
    - **כרב אסי** " הָסֵר מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה וּלְזוּת שְׂפָתַיִם הַרְחֵק מִמֶּךָּ" (משלי ד, כד)
      - **שלא לחזק את החשד נגדו** שבעל אותה באיסור
  - **בדיעבד** את הגויה לא צריך לגרש את האשת איש צריך לגרש
    - **רב** **מדובר שיש עדים** אך על שמועה - לא מכריחים להתגרש!
      - **קושיות** (ראיות שגם על קול (שמועה) צריך לגרש)
        - ① רב ששת
          - **ראיה מברייתא** היה חשד ויצאה מבעלה הראשון **אך הפעם היתה הפסקה** (התחתנה עם אדם נוסף) בין בעלה הראשון (הנבגד) לחשוד והדין **שלא צריך לגרש**
            - **מדויק** שהיה רק קול ולא עדים כי אם היה עדים ודאי צריך לגרש גם אחרי ההפסקה
            - **ועוד מדויק** דווקא שהיתה הפסקה לא מגרש משמע שללא הפסקה מגרש (אפילו שזה רק קול)
              - **תשובה** כשאין עדים **גם ללא הפסקה לא מגרש** אז למה מדובר בהפסקה? לחדש שאפילו שהיתה הפסקה **לכתחילה לא יינשא**
        - ② מיתיבי אם **אין עדים**, אז תלוי - אם אין ילדים - **מכריחים להתגרש** אם יש ילדים אז לא (שלא יוציאו עליהם לעז) - אם יש עדים - מכריחים להתגרש גם כשיש עדים.
          - תשובות
            - אכן רב יאלץ להיכנע ולהסכים
              - **אכן אם אין בנים** מגרש גם ללא עדים **ורק אם יש בנים** רק עם עדים
              - מצד שני - רב עדיין מעמיד את המשנה **בעדים** (ואז מגרש אפילו אם **יש ילדים**)
                - ולמה רב נדחק לומר שיש בנים ולכן יש עדים **שפשוט יאמר שאין ילדים ואין עדים?**
                  - **מסביר רבא** כי משמע שמוציאים בכפייה ("הוציאוה") **גם מהבעל הראשון** ולזה ודאי **צריך עדים**
            - **ואי בעית אימא** זו **מחלוקת** תנאים
              - הברייתא זה דעת רבי **שמוציא אישה מבעלה גם על חשד** (כמו שתפס את הרוכל יוצא מביתה ואותה מתלבשת)
                - **ולהלכה** עושים **פשרה**: תלוי באורך הקול:
                  - **קול שלא פוסק** רצוף יום וחצי מוציאים
                    - אא"כ יש לו אויבים
                  - **קול פוסק** לא מוציאים
                    - בתנאי שהסיבה שפסק זה **לא מחמת יראה**
              - לפי המשנה **לא מוציאים על פי חשד** אלא רק בעדים